

ERMENİSTAN BAĞIMSIZLIK BİLDİRGESİ'NİN YIL DÖNÜMÜ VE BARIŞ SÜRECİNE YANSIMALARI

Selenay Erva YALÇIN

Analist

23 Ağustos 1990 tarihli Ermenistan Bağımsızlık Bildirgesinin 35. yıl dönümü münasebetiyle Ermenistan yetkilileri birtakım açıklamalarda bulunmuştur. Ermenistanın Azerbaycan ile barış antlaşmasını imzalamaya yakın olduğunu günümüzde imzanın önündeki tek engel olan Anayasanın giriş kısmında yer alan ve ayrılmaz parçasını oluşturan Bağımsızlık Bildirgesi ile ilgili açıklamaları değerlendirmekte fayda vardır.

Ermenistan devlet başkanı Haçaturyan, Ermenistan SSC döneminde ortaya çıkan belgenin bağımsızlık ve devlet olma yolunda Ermeniler için başat bir adım olduğunu belirtmiştir. Bildirgenin yayınlandığı dönemde yalnızca hukuki bir metin olmadığını, bunun yanında manevi bir değeri de haiz olduğunu vurgulayan Haçaturyan; bildirgenin ortak irade ve geleceği de temsil ettiğini ifade etmiştir. Açıklamada ayrıca Bildirgenin Ermenistanın demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları konularında yol göstericisi niteliğinde olduğu da belirtilmiştir. Ermenistanın günümüzde içinde bulunduğu karmaşık ve radikal değişimlerin yaşandığı dönemde bağımsızlığın ve egemenliğin ifade ettiği gerçek anlamı öne çıkarmanın da vurgusu söz konusu açıklamada yer almaktadır.[1]

Meclis Sözcüsü Simonyan da yıl dönümü vesilesiyle bir açıklama yapmıştır. Açıklamasında Bağımsızlık Bildirgesinin Ermenistan için önemini vurgulayan Simonyan, son gelişmelerin bağımsızlık ve egemenlik açısından tarihi fırsatlar doğurduğunu belirtmiştir.[2]

En kapsamlı açıklama ise Başbakan Paşinyandan gelmiştir. Bağımsızlık Bildirgesinde işlenen kolektif vatandaşlık ideasının Sovyet Rusyanın ürünü olduğunu belirten Paşinyan, bildirgenin bu sebeple kendi içinde birtakım çelişkiler barındırdığı ifade etmiştir. Paşinyan, mevzubahis ideolojik baskının yıllarca eğitim ve basın yayın yoluyla sürdürüldüğünü açıklamıştır. Bu baskının, vatandaşlar nezdinde bağımsız bir Ermenistan devletinin var olmayacağı yönünde bir amaç taşıdığını da ifade etmiştir.[3]

Bildirgenin savunduğu, kutsallaştırdığı, desteklediği ve yönlendirdiği Karabağ hareketinin bağımsız ve egemen gerçek Ermenistan idealinin önünde bir engel teşkil ettiğinden bahisle Paşinyan; günümüzde hareketin artık terk edilmesi gerektiğini açıklamıştır. Bununla bağlantılı olarak Azerbaycan ile barışın mümkün kılınması ve Türkiye ile diyalogun sürdürülmesinin gerçek Ermenistan ideali sayesinde sağlandığına da açıklamalarında yer vermiştir.

Yetkililerin açıklamalarını müteakiben barış karşıtı ve savaş destekçisi Ermeni Devrimci Federasyonu (EDF-ARF-Taşnaksutyun) da Bildirgenin yıl dönümü sebebiyle bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride yıllardır süregelen düşmanca ifadeler tekrarlanmış, Bağımsızlık Bildirgesinin Anayasadan kaldırılmasına yönelik talepler ve talepte bulunan yetkililer eleştirilmiş, Bildirgenin Ermenilerin birliğinin temelini temsil ettiği vurgulanmıştır. Ayrıca Bildirgenin ne pahasına olursa olsun korunacağı da ifade edilmiştir.[4]

Belirtmek gerekir ki, Azerbaycan ile barış için büyük adımların atıldığı ve tarafların diyalogu üst seviyelere çıkardığı son zamanlarda EDF tarafından yapılan açıklamaların diplomatik ya da politik olarak bir hükmü yoktur. Bu düşmanca açıklamalar, Güney Kafkasyanın barış, refah ve istikrar sürecini baltalamaya çalışan örgütün son çırpınılarından başka bir anlam içermemektedir, dikkate alınmamalıdır.

Azerbaycan ile geçtiğimiz haftalarda yapılan müzakerenin sonucu olarak barış antlaşmasının paraflanması, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, taraflar arasında günümüze kadar ulaşılan en yüksek diplomatik aşamadır. Kaydedilen bu ilerleme, hâlihazırda hassas olan sürecin taraflar açısından da büyük bir titizlikle yürütülmesi zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bilindiği üzere Azerbaycanın haklı taleplerinden Nahçıvana açılan koridor ve Minsk Grubunun lağvedilmesi yönünde uzlaşmaya varılmıştır.[5] Antlaşmanın imzalanması için yerine getirilmesi gereken tek haklı talep günümüzde Azerbaycanın hâkimiyeti altında bulunan meşru topraklara karşı hak iddia eden Bağımsızlık Bildirgesine[6] Anayasanın giriş kısmında yapılan atfın[7] kaldırılmasıdır. Müzakere süreci boyunca Azerbaycan söz konusu değişikliği ısrarla takip ve talep etmiştir.

Yıl dönümü sebebiyle yapılan açıklamalarda yetkililer barış antlaşmasından bahsetmemiş, Paşinyan ise üstü kapalı şekilde Azerbaycan ile ilişkilerin geliştirilmesi konusuna değinmiş, Anayasa ya da yapılması beklenen değişikliğe değinmemiştir. Devlet başkanı Haçaturyan ise kuşkulu bir duygusallıkla Bildirgeyi ortak irade ve gelecek sembolü olarak nitelendirmiştir. Ne var ki, Bildirgenin; yetkililer tarafından yapılan açıklamalarda çok önem verildiği görülen iki kavramı taşıyan, yani bağımsız ve egemen bir devletten toprak talebinde bulunması ne hukukun üstünlüğüne ne insan haklarına ne de ortak bir irade ya da geleceğe fayda sağlamamaktadır. Aksine bu talihsiz atıf, Ermenistanın geleceğini şekillendirecek barış antlaşmasının ve uluslararası hukukun işleyişinin önündeki büyük bir engel olarak varlığını korumaktadır.

Sonuç itibarıyla hâlihazırda uzun zamandır yürütülen barış antlaşması süreci, gelinen noktada hassas ve titiz olmayı gerekli kılmaktadır. Yetkililerin açıklamalarında Anayasa değişikliğine dair sözlere rastlanamaması ve Anayasa taslağının oluşturulması hususunda gözle görülür adımlar atılmaması, güvene dayalı yürütülen sürecin zedelenmesine sebep olma riski taşımaktadır. Ermenistan yetkilileri, Anayasa değişikliği için somut adımlarını bir an önce atmalı ve başta taraf ülkeler olmak üzere bölgenin barış, refah ve istikrar sürecinin gerçekleşmesini sağlamalıdır.

*Görsel: [Türkiye Today](#)

[1] President Khachaturyan Congratulates on 35th Anniversary of Declaration of Independence, *ArmenPress*, 23 Ağustos 2025, <https://armenpress.am/en/article/1227904>.

[2] Today, More Than Ever, We Realize the Value of Our Independence and Sovereignty □ Speaker, *ArmenPress*, 23 Ağustos 2025, <https://armenpress.am/en/article/1227911>.

[3] Prime Minister Issues Statement on 35th Anniversary of Declaration of Independence, *ArmenPress*, 23 Ağustos 2025, <https://armenpress.am/en/article/1227902>.

[4] ARF of Armenia Statement on 35th Anniversary of Declaration of Independence, *Asbarez*, 25 Ağustos 2025, <https://asbarez.com/arf-of-armenia-statement-on-35th-anniversary-of-declaration-of-independence/>.

[5] Azerbaycan ve Ermenistan, Barış Anlaşmasını Parafladı, *Anadolu Ajansı*, 8 Ağustos 2025, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/azerbaycan-ve-ermenistan-baris-anlasmasini-parafladi/3654523>.

[6] Armenian Declaration of Independence, *The Government of the Republic of Armenia*, Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2025, <https://www.gov.am/en/independence>.

[7] Constitution of the Republic of Armenia, *The President of the Republic of Armenia*, Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2025, <https://www.president.am/en/constitution-2015/>.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 □□ AVİM □□ misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibarıyla analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM □□ soykırım

hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "ERMENİSTAN BAĞIMSIZLIK BİLDİRGESİ'NİN YIL DÖNÜMÜ VE BARIŞ SÜRECİNE YANSIMALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 76. Ağustos 27. Erişim Nisan 03, 2026. <https://www.avim.org.tr/public/tr/Yorum/ERMENISTAN-BAGIMSIZLIK-BILDIRGESI-NIN-YIL-DONUMU-VE-BARIS-SURECINE-YANSIMALARI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır